

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THUYỀN DƯƠNG

**VẬN DỤNG TRI THỨC ĐỌC HIỂU ĐỂ NÂNG CAO
HIỆU QUẢ DẠY HỌC TÁC PHẨM “THUỐC”
CỦA NHÀ VĂN LỖ TẤN**

Thái Nguyên, năm 2012

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THUỶ DƯƠNG

**VẬN DỤNG TRI THỨC ĐỌC HIỂU ĐỂ NÂNG CAO
HIỆU QUẢ DẠY HỌC TÁC PHẨM “THUỐC”
CỦA NHÀ VĂN LỖ TẤN**

Chuyên ngành : Lý luận và phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt

MÃ SỐ: 60.14.10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: GS.TS NGUYỄN THANH HÙNG

Thái Nguyên, năm 2012

LỜI CẢM ƠN

Với lòng kính trọng sâu sắc và tình cảm chân thành, tác giả xin trân trọng cảm ơn Khoa Ngữ văn, Khoa Sau đại học Trường Đại học Sư phạm Đại học Thái Nguyên cùng các thầy, cô giáo đã trực tiếp giảng dạy và góp ý cho tác giả trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Đặc biệt, tác giả xin được bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đối với GS.TS Nguyễn Thanh Hùng người đã nhiệt tình trực tiếp hướng dẫn, giúp đỡ tác giả nghiên cứu hoàn thành luận văn.

Xin được chân thành cảm ơn các bạn bè, đồng nghiệp, những người thân trong gia đình đã động viên, giúp đỡ tác giả trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành khóa học.

Mặc dù tác giả đã có nhiều cố gắng, nhưng luận văn không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý của quý thầy cô và bạn bè đồng nghiệp quan tâm đến luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2012

Tác giả

Nguyễn Thị Thuỳ Dương

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan tất cả những số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn của tôi là có thực và chưa hề được sử dụng để bảo vệ một học vị nào khác. Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn là đều đã được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, năm 2012

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thuỳ Dương

DANH MỤC VIẾT TẮT

GS	: GIÁO SƯ
GS-TS	: GIÁO SƯ - TIẾN SĨ
GV	: GIÁO VIÊN
HS	: HỌC SINH
PH	: PHỔ THÔNG
SGK	: SÁCH GIÁO KHOA
SGV	: SÁCH GIÁO VIÊN
TG	: TÁC GIẢ
TPVC	: TÁC PHẨM VĂN CHƯƠNG
THCS	: TRUNG HỌC CƠ SỞ
THPT	: TRUNG HỌC PHỔ THÔNG
TTGDTX	: TRUNG TÂM GIÁO DỤC THƯỜNG XUYÊN
VHNN	: VĂN HỌC NƯỚC NGOÀI
VHVN	: VĂN HỌC VIỆT NAM

MỤC LỤC

	Trang
Mục lục.....	i
PHẦN MỞ ĐẦU	3
PHẦN NỘI DUNG	12
CHƯƠNG 1: ĐỌC HIỂU VÀ TRI THỨC ĐỌC HIỂU	12
1.1. Khái quát về đọc hiểu.....	12
1.2 Tri thức đọc hiểu	17
1.2.1 Tầm quan trọng của tri thức đọc hiểu	17
1.2.2. Nội dung tri thức đọc hiểu	19
1.3. Vận dụng tri thức đọc hiểu trong giờ đọc hiểu văn bản văn học nước ngoài	29
1.3.1. Thực trạng giờ đọc hiểu Ngữ văn với các văn bản văn học nước ngoài.....	33
1.3.2. Thực trạng giờ đọc hiểu tác phẩm Thuốc của Lỗ Tấn.....	34
CHƯƠNG 2 : VẬN DỤNG TRI THỨC ĐỌC HIỂU TRONG DẠY HỌC TÁC PHẨM THUỐC CỦA LỖ TẤN	36
2.1. Những tri thức đọc hiểu khi dạy học Thuốc	36
2.1.1. Tri thức văn học	36
2.1.2. Tri thức văn hoá	42
2.1.3.Tri thức đọc hiểu thuộc lĩnh vực liên ngành	45
2.2. Những nội dung đọc-hiểu học sinh cần nắm vững khi dạy học Thuốc ...	46
2.2.1. Nhan đề tác phẩm.....	46
2.2.2. Chủ đề	47
2.2.3. Các nhân vật xuất hiện trong truyện	48
2.2.4. Thời gian, không gian của truyện	50
2.3. Đề xuất các biện pháp vận dụng tri thức đọc hiểu để nâng cao hiệu quả dạy học tác phẩm "Thuốc" của Lỗ Tấn	54

2.3.1. Khái niệm "hiệu quả" trong dạy học TPVC.....	54
2.3.2. Đề xuất các biện pháp dạy học cụ thể.....	56
CHƯƠNG 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	62
3.1. Mục đích thực nghiệm	62
3.2. Địa bàn thực nghiệm	62
3.3. Tiến trình thực nghiệm.....	62
3.3.1. Thiết kế giáo án giờ đọc hiểu tác phẩm Thuốc.....	62
3.4. Tổ chức dạy thực nghiệm.....	77
3.4.1. Chọn lớp thực nghiệm và thời gian thực nghiệm	77
3.4.2. Tổ chức dạy học thực nghiệm và dạy học đối chứng	77
3.4.3. Đánh giá kết quả thực nghiệm	78
PHẦN KẾT LUẬN.....	81
TÀI LIỆU THAM KHẢO	83

PHẦN MỞ ĐẦU

1.Lí do chọn đề tài

1.1.Những năm gần đây môn Ngữ văn luôn dành được sự quan tâm chú ý của toàn xã hội. Trong đó việc đổi mới phương pháp luôn luôn là sự thôi thúc, đòi hỏi của ngành giáo dục nói chung và môn Ngữ văn nói riêng. Các nhà khoa học, các nhà giáo dục đã vận dụng những thành tựu của khoa học liên ngành để cải tiến, từng bước nâng cao hiệu quả dạy học. Sự ra đời của lý thuyết đọc hiểu trên thế giới và sự xâm nhập lý thuyết đó vào Việt Nam những năm gần đây đã ảnh hưởng nhiều đến phương pháp nghiên cứu, giảng dạy tác phẩm văn chương trong nước. GS-TS Nguyễn Thanh Hùng cho rằng: “Đọc hiểu là một địa hạt mới, gợi ra nhiều vấn đề khoa học để phương pháp dạy học văn phát triển thêm về mặt lý luận và vận dụng thực tế. Đọc hiểu cần tách ra khỏi vòng kiểm soát chặt hẹp của phương pháp để trở thành nội dung tri thức chung gắn liền với lý thuyết tiếp nhận, lý thuyết giao tiếp, thi pháp học, lý luận dạy học ngữ văn”. Qua nghiên cứu thực tiễn, và lý luận chúng ta nhận thấy rằng vấn đề đọc hiểu tuy mới xuất hiện ở Việt Nam gần 10 năm nay nhưng nó được xem là một trong những vấn đề thời sự khoa học cơ bản trong chương trình cải cách giáo dục ở bậc phổ thông trung học. Nó gợi ra nhiều vấn đề đáng suy nghĩ đối với các nhà giáo dục nhất là trên bước đường đổi mới phương pháp dạy học nói chung và môn Ngữ văn nói riêng hiện nay.

1.2. Văn học ra đời từ xa xưa và luôn gắn với đời sống tinh thần của con người. Sáng tác văn học không chỉ để "nói chí, tải đạo " mà văn học bắt rễ từ đời sống vì vậy khi tiếp nhận văn học bạn đọc không chỉ căn cứ vào những mặt biểu hiện về hình thức bên ngoài của văn học mà phải huy động vốn hiểu biết của mình để cắt nghĩa những tầng lớp sâu xa bên trong ngôn từ văn học. Từ khi xuất hiện người thầy trong hoạt động dạy học người thầy luôn giữ vai

trò quan trọng trong việc định hướng thẩm mỹ cho học trò. Vì vậy khi đưa học trò đến với thế giới nghệ thuật của nhà văn, người thầy giáo luôn có sự hiểu biết thấu đáo tác phẩm văn chương. Ngoài ra người giáo viên phải hiểu biết rộng rãi về các tri thức trong tác phẩm như tri thức lịch sử, văn hoá, triết học, đạo đức mỹ học v.v..

Trong nhà trường Ngữ văn luôn luôn đóng vai trò là một trong những bộ môn chính yếu trong trường THPT. Hơn thế nữa, với đặc thù riêng về sự chính xác tương đối, sự phụ thuộc vào cảm xúc của người dạy và người học mà vấn đề dạy và học Ngữ văn luôn được quan tâm đặc biệt. *“Mục tiêu chung của môn Ngữ văn ở THPT là trên cơ sở đã đạt được của chương trình Ngữ văn THCS, bồi dưỡng thêm một bước năng lực Ngữ văn cho học sinh, bao gồm năng lực đọc hiểu các văn bản thông dụng (văn, thơ, truyện), năng lực viết một số văn bản thông dụng...đồng thời cung cấp một hệ thống tri thức về văn học dân tộc và văn học thế giới”*. Học sinh luôn tiếp xúc trước hết với văn bản và chính vì thế mà định hướng phương pháp đọc hiểu là vô cùng cần thiết.

1.3. Hoạt động đọc của học sinh hiện nay đã trở thành trọng tâm khi tiếp cận tác phẩm văn chương. Trong cuốn **Phương pháp dạy văn học ở trường phổ thông**, A. Nihônxi cho rằng *“học sinh là độc giả của tác phẩm văn học”*. Mỗi nền văn học, mỗi thể loại, giai đoạn văn học khác nhau lại cần có những đặc trưng về kĩ năng đọc hiểu riêng. Phần Văn học nước ngoài trong sách giáo khoa cũng là một phần quan trọng nhưng vốn không được giáo viên chú ý nhiều trong giảng dạy. Dạy bản dịch như nguyên tác, không tính đến sự hỗ trợ của các yếu tố khác, đó chính là nguyên nhân dẫn tới sự hiểu sai lệch nghiêm trọng. Giáo sư Nguyễn Thanh Hùng đã viết *“Dạy đọc hiểu là nền tảng văn hóa cho người đọc”*. Điều này đặc biệt đúng khi áp dụng vào giảng dạy các tác phẩm văn học nước ngoài. Khi xét nội dung của

tác phẩm cần tìm hiểu một cách tương đối kĩ về những kinh nghiệm văn hóa lịch sử, phát hiện được những mối tương đồng tạo điều kiện cho học sinh chiếm lĩnh tác phẩm. Từ trước đến nay trong nhà trường việc dạy Văn học nước ngoài áp dụng qui trình và phương pháp như dạy văn học Việt Nam, trong khi đó về phương diện lí luận chúng ta coi tính dân tộc như một thuộc tính. Việc dạy đọc hiểu để khám phá, để hiểu đúng văn bản chính là một yêu cầu quan trọng trong quá trình giảng dạy phần văn học nước ngoài trong chương trình Ngữ văn phổ thông.

1.4. Lỗ Tấn là một nhà văn, một nhà văn hoá lớn của Trung Quốc và thế giới. Sáng tác của ông ảnh hưởng sâu sắc tới sự phát triển của văn học Trung Quốc hiện đại, ông được coi là "ngọn cờ của văn học mới Trung Quốc". Ở Việt Nam, nhà văn Lỗ Tấn cũng được nhiều người biết đến với các tác phẩm nổi tiếng như Nhật ký người điên, A.Q chính truyện. Trong trường phổ thông các sáng tác của Lỗ Tấn cũng được giới thiệu đến học sinh ở cả bậc học Trung học cơ sở với tác phẩm Cố hương (Chương trình lớp 9) và ở chương trình Trung học phổ thông với tác phẩm Thuốc (Chương trình lớp 12). Tuy nhiên khi đưa học sinh tiếp cận với văn bản Thuốc, nhiều giáo viên lại dạy như với văn bản văn học Việt Nam mà chưa chú ý đến sự khác biệt giữa hai nền văn hoá, chưa chú ý đến bối cảnh lịch sử của xã hội Trung Quốc lúc bấy giờ dẫn đến việc cung cấp kiến thức cho học sinh chưa đầy đủ. Học sinh còn có hạn chế nhất định do các em không hiểu gì về lịch sử, văn học, thời đại, tác giả, tác phẩm. Ngoài ra, do các rào cản về ngôn ngữ và văn hoá hoạt động đọc của học sinh chưa đi sâu vào các tầng nghĩa sâu xa của tác phẩm, từ đó dẫn tới việc dạy học tác phẩm chưa thực sự tạo nên hứng thú với học sinh. Vì thế việc xây dựng được qui trình và phương pháp đọc hiểu hợp lí chính là chìa khóa để hiểu đúng và sâu những vấn đề cốt lõi của tác phẩm.